

21.1.2021

Vastaus vammaisneuvoston esitykseen, Kuljetuspalvelujen toimintaohje, vakiotaksin myöntämisperusteet**Selostus**

Vammaisneuvosto esittää, että lautakunta ottaa käsittelyyn kuljetuspalvelujen toimintaohjeen vakiotaksin myöntämisperusteet ja määrittelee tarkemmin perusteet, joiden täytyessä henkilö on oikeutettu käyttämään vakiotaksia. Vammaisneuvosto esittää, että toimintaohjeen vakiotaksioikeuden myöntämisperusteissa huomioidaan vammaisneuvoston esittämät asiat.

Kuljetuspalvelujen järjestämistävasta päättää kunta

Korkeimman hallinto-oikeuden¹ mukaan palvelun järjestäjällä on lähtökohtaisesti oikeus päättää, miten vaikeavammaisen henkilön kuljetuspalvelu järjestetään ja myös muuttaa kuljetuspalvelun järjestämistapaa. Kuljetuspalvelun saajalla ei siten ole ehdotonta oikeutta saada kuljetuspalvelua haluamallaan tavalla. Kuljetuspalvelujen järjestämistapa ei saa kuitenkaan estää tai kaventaa vaikeavammaiselle henkilölle kuuluvaa subjektiivista oikeutta kuljetuspalveluun. Jos henkilö ei voi vammansa vuoksi tai muusta perustellusta syystä käyttää hänelle myönnettyä kuljetuspalvelua, kuljetuspalvelu on järjestettävä henkilön yksilöllisten tarpeiden edellyttämällä tavalla. Järjestämistapaa koskevassa päätöksessä on arvioitava, edellyttääkö hakijan yksilöllinen tilanne kuljetuspalvelun järjestämistä tavanomaisesta poikkeavalla tavalla.

Korkeimman hallinto-oikeuden² mukaan kunnalla ei ole lakisääteistä velvollisuutta järjestää kuljetuspalvelua vaikeavammaisen itsensä toivomalla tai muutoinkaan tietyllä tavalla, vaikka sen tuleekin ottaa huomioon palvelua järjestäessään vaikeavammaisen henkilön toivomukset ja mielipide.

Korkeimman hallinto-oikeuden³ mukaan päätös vakiotaksioikeudesta, ei muodosta sellaista pysyvyyttä, ettei kuljetuspalvelun järjestämistapaa voitaisi muuttaa uudella päätöksellä. Aikaisemmin tehty päätös ei sellaisenaan perusta oikeutta vakiotaksiin myöhemmin tehtävissä päätöksissä. Täten vakiotaksioikeuden uudelleen arviointi ei loukkaa luottamuksensuojaa. Päätöksen muuttaminen ei aina edellytä palvelutarpeen arvioinnin päivittämistä, mikäli asiassa on käytettävissä riittävät tiedot.

Korkeimman hallinto-oikeuden⁴ mukaan vakiotaksioikeuden epäämisen ei ole voitu katsoa loukkaavan yhdenvertaisuutta tai Suomea sitovan YK:n

---

¹ [KHO 14.2.2020/641](#)

² [KHO:2017:95](#), [KHO 8.6.2017 T 2736 \(pdf 97 kt\)](#)

³ [KHO:2017:95](#)

⁴ [KHO:2017:95](#)

21.1.2021

vammaisten henkilöiden oikeuksista tehdyn yleissopimuksen tarkoittamia oikeuksia.

Vakiotaksioikeus määritellään toimintaohjeen ja oikeuskäytännön perusteella

Sosiaali- ja terveyslautakunnan 13.6.2019 hyväksymän toimintaohjeen mukaan vakiotaksioikeus eli oikeus käyttää tiettyä kuljettajaa on tilanteissa, joissa Kulkukeskuksen yleisten kuljettajien tai autojen käyttäminen vaarantaa asiakkaan tai kuljettajan turvallisuuden. Viranhaltija kirjaa vakiotaksioikeuden asiakkaan kuljetuspalvelupäätökseen. Tällä hetkellä espoolaisista kuljetuspalveluasiakkaista n. 13 % on vakiotaksioikeus (vrt. Helsinki n. 3,9 %, Vantaa n. 3,6 % asiakkaista).

Espoon kaupungin vammaispalvelujen viranhaltijat arvioivat vaikeavammaisen henkilön oikeutta vakiotaksiin. Arviointi perustuu hakijan toimittamiin tietoihin, toimintaohjeeseen sekä vammaispalvelulakia koskevaan oikeuskäytäntöön. Mikään sairaus tai vamma itsessään ei anna tai epää oikeutta vakiotaksin käyttämiseen, vaan ratkaisevia ovat ne yksilölliset vaikutukset, joita kyseinen vamma tai sairaus hakijalle aiheuttaa. Asiakas saa asiasta kirjallisen päätöksen ja työntekijä kirjaa tiedon Kulkukeskuksen asiakasprofiiliin. Kulkukeskus sopii asiakkaalle tietyn kuljettajan / kuljettajat, joille asiakkaan tilaus aina ohjataan. Myös vakiotaksitilaus tulee vahvistaa Kulkukeskukselta.

Oikeuskäytännön mukaan oikeus vakiotaksiin on tilanteissa, joissa

- asiakkaalla on "sairauksiensa ja vammaisuutensa aiheuttamien toimintarajoitteiden ja oireiden vuoksi kohtuuttoman suuria vaikeuksia käyttää kuljetuspalvelua siinä muodossa kuin kuntayhtymä oli sen hänelle myöntänyt" (autistinen ja kehitysvammainen henkilö, suuria vaikeuksia kohdata itselleen vieraita henkilöitä, [KHO 14.2.2020/641](#)).

Vastaavasti oikeuskäytäntö määrittää sitä, millaisissa tilanteissa oikeutta vakiotaksiin ei nähdä tyypillisesti olevan. Oikeuskäytännön mukaan kunta on voinut olla myöntämättä vakiotaksioikeutta seuraavanlaisissa tilanteissa:

- "Matkapalvelun toimintakäytännöt odotusaikoinen hankaloittavat A:n matkustamista jonkin verran, mutta niiden ei voitu arvioida estävän häntä käyttämästä hänelle myönnettyä kuljetuspalvelua tai vaikeuttavan palvelun käyttöä kohtuuttomasti." (kuulonäkövammainen henkilö, [KHO 16.7.2019 T 3406](#))
- "A ei ole esittänyt sellaisia perusteita, ettei hän pysty tilaamaan kuljetuspalvelua keskitetystä palvelunumerosta ja käyttämään sitä. A:n velvoittamisen kuljetuspalvelujen tilaamiseen Helsingin Matkapalvelun kautta ei ole katsottava tosiasiallisesti estävän A:ta käyttämästä kuljetuspalvelua." (näkövammainen henkilö, 100% haitta-aste, asentovapina, [KHO:2017:95](#))
- "A:n velvoittamisen kuljetuspalvelujen tilaamiseen Helsingin Matkapalvelun kautta ei ole katsottava tosiasiallisesti estävän A:ta käyttämästä kuljetuspalvelua. Tämän vuoksi Helsingin kaupunki on voinut päättää järjestää kuljetuspalvelun Helsingin Matkapalvelun ja sen muodostaman palvelukokonaisuuden kautta." (näkövammainen henkilö, 100% haitta-aste, epilepsia, [KHO 8.6.2017 T 2736](#))

21.1.2021

- ”Vaikka henkilöllä on kertomansa mukaan ollut käytännön ongelmia tuntemattomien kuljettajien kanssa, asiassa ei ole kuitenkaan ilmennyt, että hän ei pystyisi näistä ongelmista huolimatta käyttämään kuljetuspalveluja kaupungin järjestämällä tavalla ilman oikeutta vakiotaksiin.” (syntymäsokea, [KHO 6.5.2014 T 1500](#))
- ”Hänelle on kuitenkin mahdollisuus tilatessaan taksin kaupungin määrittelemästä numerosta ilmoittaa toiveensa taksiin liittyen.” (ylipaino, liikkumisvaikeus, hajusteherkkyys, [KHO 21.3.2014 T 879](#))
- ”Sokeus ei aseta muutoksenhakijaa asemaan, jossa taksinkuljettajan olisi tunnettava hänet henkilökohtaisesti. Sokeus ei myöskään estä häntä ilmaisemasta kuljetukseen liittyviä toiveitaan ja sitä, minne hän on matkalla. Hakija voi taksia tilatessaan kertoa sokeudestaan johtuvasta tarpeesta saada suomea vaikeuksista puhuva taksinkuljettaja, jolloin väärinkäsityksiä oikeasta osoitteesta ei synny kielivaikeuksien takia.” (näkövammaisen henkilö, [KHO 21.3.2014 T 878](#))

Käytännössä vakiotaksioikeus saattaa muodostua, jos asiakkaalla on

- vaikeita käyttäytymisongelmia
- vaikeita pelkotiloja
- vaikea vammaan tai sairauteen liittyvät kommunikaatio-ongelma, jonka vuoksi hänen on vaikea ilmaista sanallisesti toiveitaan ja hän matkustaa yksin
- muu erityinen peruste

Lisäksi vakiotaksioikeus on myös, jos

- asiakkaan ja hänen apuvälineensä yhteispaino on vähintään 550 kg, jolloin tavallinen inva-auton nostimen kantavuus ei riitä
- asiakas käyttää erityisen leveää tai pitkää sähkömopoa (pituus yli 160cm tai leveys yli 80cm), jolloin sähkömopo ei mahdu tavalliseen inva-autoon

Oikeus vakiotaksiin harkitaan aina tapauskohtaisesti arvioiden asiakkaan tilanne ja varmistaen, että hänen on mahdollista käyttää kuljetuspalvelua. Lähtökohtaisesti vakiotaksi järjestetään Kulkukeskuksen sopimusautoista. Suorahankinta on mahdollinen yksilöllisesti harkiten, mikäli palvelun tarjoajan vaihtaminen olisi ilmeisen kohtuutonta tai erityisen epätarkoituksenmukaista asiakkaan kannalta merkittävän hoito- tai asiakassuhteen turvaamiseksi (hankintalaki 110 §).

Lopuksi

Edellä esitetyn perusteella Espoon kaupungin Vammaispalvelulain mukaisen kuljetuspalvelun toimintaohjeet ovat voimassa olevan lainsäädännön ja oikeuskäytännön mukaisia. Nykyiset toimintaohjeet takaavat liikkumisen osalta vammaisten ihmisten mahdollisuuden osallistua yhteiskunnan toimintaan yhdenvertaisesti muiden ihmisten kanssa YK:n vammaissopimuksen mukaisesti. Kuljetuspalveluja järjestettäessä otetaan huomioon hakijan yksilölliset tarpeet. Avustaminen sisältyy palveluun. Kulkukeskuksen määrittämässä reitissä otetaan huomioon ulkoiset tekijät kuten aikataulu, liikenne-ruuhkat ja tietyömaat, joten hidasajo sinänsä ei ole peruste vakiotaksioikeudelle.

21.1.2021

Kulkukeskuksen toimintakäytäntöjen aiheuttamat rajoitukset ja Kulkukeskuksen yleiset säännöt eivät ole syy vakiotaksioikeuden myöntämiselle. Kulkukeskus järjestää kuljetuksen huomioiden asiakkaan asiakasprofiili sekä tilauksen yhteydessä esitetyt toiveet. Asiakasprofiiliin voidaan kirjata mm. tarve tasaiselle ajolle, avustamiselle sekä opaskoiran mukana kulkeminen. Työ- ja opiskelumatkat pystytään järjestämään ajallaan. Kun asiakas haluaa varmistaa tarkan nouto- tai saapumisajan, hänen tulee tilata kuljetus ennakoon, vähintään 60 minuuttia ennen noutoaikaa. Työ- ja opiskeluajat ovat tyypillisesti tiedossa hyvissä ajoin. Asiakkaan on mahdollista tehdä myös vakiotilaus esimerkiksi lukujärjestyksensä tai säännöllisten työaikojensa perusteella.

Kuten vammaisneuvosto on esityksessään todennut, vakiotaksin myöntämisperusteita koskevassa kuljetuspalvelujen toimintaohjeessa ei voida luetella kaikkia sellaisia tilanteita, joissa on myönnettävä henkilölle vakiotaksioikeus, vaan vakiotaksioikeus myönnetään yksittäisissä tilanteissa. Tästä syystä sitä ei myöskään voida myöntää automaattisesti kenellekään, vaan myöntäminen perustuu aina yksilölliseen arvioon. Vammaisneuvoston sekä vammaisjärjestöjen esille nostamat kuljetuksen laatuun ja turvallisuuteen vaikuttavat tekijät (liite 1) huomioidaan Kulkukeskuksen kuljettajien koulutuksissa.

Sosiaali- ja terveyslautakunnan 13.6.2019 hyväksymän toimintaohje astuu voimaan Länsi-Uudenmaan Kulkukeskuksen käynnistyessä. Arvioitu käynnistymisaika on 2.2.2021.

Liite

[Vammaisneuvoston esitys 10.12.2020, Kuljetuspalvelujen toimintaohje, vakiotaksin myöntämisperusteet](#)

[Liite Vammaisneuvoston esitykseen](#)

.
Valmistelija / lisätiedot:
Anu Autio puh. 0438259890
etunimi.sukunimi@espoo.fi